

DELO

Izhaja vsakega 1. in 15. dne meseca ter stane vseletno 10 kron,
polletno 5 kron.

Dopise je pošiljati uredništvu „DELA“ v Ljubljani. — Rokopisi
se ne vračajo.

Odgovorni urednik: Rudolf Šega.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „DELA“ v Ljubljani.
Cena oglasom po dogovoru.

Strukoven list za industrijo, obrt in trgovino.

Leto I.

V Ljubljani, 15. marca 1907.

Štev. 2.

Gospodarski razgled.

V Ljubljani, dne 10. marca 1907

Med avstrijskimi in ogrskimi ministri so se začele zopet konference radi nagodbe. In če pogledamo sporede teh konferenc, vidimo, da so važna, zelo važna vprašanja, s katerimi se bavijo naši državniki. In težko bodo prišli do končnih zaključkov. Negativnega zaključka nočejo, niti na avstrijski niti na ogrski strani, čeprav se onstran Litve kaj glasno reklamira samostojnost. Toda če bi tudi prišlo do carinske ločitve in bi vsaka država svoje zunanje trgovinske razmere uravnavala po svoji lastni volji, se Avstrija nima bati tega, kajti stališče Avstrije je mnogo boljše nego stališče Ogrske. Tudi po carinski ločitvi bi imelo avstrijsko blago na ogiskih trgih prednost, prvič že, ker smo sosedi in ni treba dolgega prevažanja, drugič pa, ker Ogri ne bodo kar čez noč pretrgali kupčijskih zvez z avstrijskimi industrijalci, ker so pač preveč obremenjeni na avstrijskih kontih. Ob skali gospodarskih dejstev se razbijejo vse strankarskopolitične fraze . . . Ogrsko je pa s svojimi poljedelskimi pridelki odkazano na avstrijski trg. In tudi vse druge izdelke, katere hoče eksportirati v zahodne dežele, mora prevažati skozi Avstrijo. Le v Reki ima prost izhod po morju. Toda pomorska pot pride v poštev kvečemu pri moki in žitu, živina pa tega ne prenese. Ogrsko potrebuje avstrijski trg za svoje žito in živino. Avstrija pa more meso in pa kruh dobivati tudi iz drugih dežel, Rusije, Rumunije in balkanskih držav. Seveda bi avstrijska industrija izgubila svoje sedanje stališče na ogrskih trgih, da bi pa popolnoma nehala kupčevati z Ogri, je izključeno. Kar pa izgubi na Ogrskem, more polagoma zopet pridobiti na Ruskem in na Balkanu. Če bo Avstrija po desetih letih, prosta Ogrskega, sama sklepala trgovinske pogodbe — tedaj bo pač vpoštevala le svoje interese, ne pa tudi interesov ogrskih poljedelcev. Toda, ali stojimo v istini — pred novo situacijo? Ali se je v oni negotovosti, v kateri se žalibože že dalj časa nahajamo, kaj izpremenilo? Lahko trdimo: ne! Ne k dobrem, ne k slabem se ni obrnilo. In pri tem bo tudi skoraj ostalo, vsaj dokler bodo v veljavi sklenjene trgovinske pogodbe. Sicer ni provizorij najboljša opora skupnosti, toda polagoma smo se že morali navaditi neizpremenljivosti ter se prilagoditi razmeram.

* * *

V današnjem času se vse združuje, vsaj na gospodarskem polju. Če je po Darwinu življenje boj za obstanek, tedaj skušajo obstoječa nasprotstva vsaj kolikor mogoče ublažiti in na ta način olajšati ekzistenčne pogoje. Izpredvidili so, da je mirno sporazumljenje boljše nego boj na življenje in smrt. In tako najdemo danes združitve v vseh strokah, in naj bodo to že industrialci, obrtniki, trgovci i. t. d. Le kreditni zavodi do danes niso imeli naprave, ki bi zabranjevala ali pa vsaj obteževala medsebojno konkuriranje. V letih depresije, ko so banke le s težavo obrestovale svoje kapitalije, ni bilo čudno, da je prišla v veljavo teorija, da je boljše malo zaslužiti kakor pa ničesar. Meničnega materiala je bilo tako zelo malo, da je občinstvo bankam diktiralo ceno, za katero je hotelo kredit. Ker se je pa zdaj konstelacija denarnega trga izpremenila, so zamenjali uloge. Denarja je veliko manj na razpolago kakor pa pred dvema ali tremi leti. Kreditnim zavodom ni več treba, da dajejo pri svojih posojilih posebne koncesije. Kakor se po nekaterih industrijskih izdelkih živahnejše poprašuje, tako je tudi popraševanje po denarju vedno večje. Te razmere so pripravile kar najboljši teren za eventuelno združitev bank. In v istini so se banke pred kratkem pogodile in sicer v pogojih, katere dovoljujejo svojim dolžnikom, takozvani kondicijski kartel. Temu kartelu so se pridružile vse dunajske banke, vse večje provinčne banke, pa tudi večji privatni bankirji. Pogodile so se radi debetnih obresti v kontokorentu, radi provizijskih postavkov in radi pogojev pri kupčiji z devizami. In sicer so določili minimalne postavke, pod katerimi ne sme nobena banka sklepati kupčij. Ta kartel, ki traja dve leti, stopi v veljavo 20. marca.

* * *

Nekdaj so smatrali za najvišje načelo, da imej banka kolikor mogoče malo kapitala, da se dobiček na ta način porazdeli na malo delnic in da je dividenda višja. Brez vsega so mislili, da morejo z manjšim kapitalom ravno tako delati velike emisijske kupčije, kakor se dajo delati z velikim. Vsled tega je bil akcijski kapital anglo-avstrijske banke začetkoma samo šest milijonov goldinarjev, dunajskega bančnega društva le 3 milijone in dvestotisoč goldinarjev. Nekaj časa, do velike katastrofe leta 1873, so izhajali s teorijo o koristi majhnega delniškega kapitala. Toda oni vihar, ki

je divjal v onem letu žalostnega spomina, je podrl celo vrsto bank, ki so bile angažovane nad svoje sile. Od tedaj so izprevideli, da je večji kapital bolj prožen nego majhen. Oni fizikalni zakon o masah vporabimo prav lahko tudi pri bankah in sploh pri denarstvu. Najprvo so banke povišale svoj kapital, da se postavijo na solidni temelj, potem pa, da razširijo svoj delokrog. In tudi naši dve slovenski banki ste sklenili zvišati svoj akcijski kapital. Ta zvišanja akcijskega kapitala nam izpričujejo, da denarni zavodi verujejo, da se bo visoka konjunktura še vedno zdržala, in da so brez skrbi, da bodo mogli obrestovati nove kapitalije.

* * *

Druga ruska дума se je sešla. Čeprav se že iz kratkega zasedanja spozna, da je večina opozicijska — vendar upajo, da bo novi parlament vsaj nekaj časa zboroval. Seveda vlada ne bo dolgo trpela opozicijskega duha — in bo najbrže tudi to duma poslala nekega lepega dne domov. Iz gospodarskega stališča nas seveda najbolj zanima, kakšno stališče bo duma zavzela napram državno finančnim problemom. Proračun je že predložen in kmalu bodo sledili tudi predlogi finančnega ministra za nove vire denarja. Da se Rusija gospodarsko razvije, se morajo najprve izvesti velike in drage investicije, toda za to je treba predvsem denarja. Ker je pa ruska država zelo zadolžena, bo silno težko priti potom posojil do denarja, zlasti še radi tega, ker se finančni minister ne upa zvišati davkov. Vsekako moramo sklepati iz dejstva, da so se kurzi ruske rente v poslednjem času nekoliko zboljšali, da so začeli zunanji dolžniki ruske države boljše soditi o bodočnosti carjeve države.

* * *

Kako je Italija gospodarsko napredovala, kaže najboljša statistika trgovskega prometa. Vrednost leta 1906 v Italijo vvoženega blaga znaša 2.420.094.846 lir, za 359.521.143 lir več nego l. 1905. Vrednost v tem času iz Italije izvoženega blaga je znašala 1.835.852.137 lir, za 104.937.948 lir več nego v preteklem letu. V teh številkah še ni vštet promet v zlatu in srebru, pri katerih je znašal vvoz 132.346.000 lir (— 37.224.100 lir) izvoz pa 8.295.400 lir (+ 23.900 lir). Če pregledujemo izvozno blago, vidimo, da se je laška industrija povzdignila. Vvoz surovin, strojev, premoga, pavole, železa i. t. d. se je zvišal za več nego 200 milijonov lir. Tudi izvoz živil se je zvišal, najbolj se je znižal vvoz konj — za 15 mil. lir —, tega je vzrok nova trgovinska pogodba z našo monarhijo. Prav isti vzrok moremo navajati pri dejstvu, da se je uvoz nasoljenih rib znižal za 3 mil. lir. Najbolje se je zvišal uvoz olivnega olja, svile, bombažastih in svilnatih tvarin in avtomobilov. Izvoz vina v sodih se je znižal, dočim izvoz vina v steklenicah vedno raste. Uvoz zlata je za 51 mil. nižji nego v l. 1905, uvoz srebra se je pa za 34 mil. lir zvišal.

Vlada in Dalmacija.

Avstrija je podobna rodbini, v kateri je dvoje vrste otrok. Nekateri dežele in kronovine neguje na vse mogoče načine, z drugimi zopet ravna po mačehovsko. In vsled tega se ne smemo čuditi, da so te dežele, ki so sicer od narave oblagodarjene in tudi po svoji geografski legi kar najbolj pripravne za razvoj, zelo zaostale v gospodarskem, pa tudi v kulturnem oziru. Med temi deželami so v prvi vrsti naše primorske kronovine: Istrija, Primorsko in pa Dalmacija. Toda tudi med avstrijskimi vladarji so bili nekateri, ki so znali ceniti vrednost našega Primorja. Znano je, kako so Karl VI., Marija Terezija in pa Jožef II. skrbeli za razvoj naših pristanov, Trsta in Reke. Povdarjati moramo, da se Karl VI. ni brigal edinole za ta dva pristana, svojo skrb je posvetil vsemu Primorju. O tem pričajo še danes ostanki ladjedelnic, katere je postavil v bližini pristanov Baker in Kraljevica. Pod cesarjem Francem se je bolj malo delovalo v to svrhu, prezidali so edinole tržaško cesto čez Semering. V valovju napoleonskih vojsk so pa popolnoma pozabili na svoje dolžnosti napram našemu Primorju.

K sreči so Francozi v kratkem času svojega vladanja z uprav čudovitim investicijskim delovanjem ustvarili predpogoje za nadaljni razvoj. Z zidanjem raznih cest in pristanov so zajamčili za eno generacijo možnost novega razcvita. Toda ta rezervni font so kmalu vporabili in dunajska centralna vlada ni imela zmisla za ono nalogo, katero bi mogla izpolnjevati na jugu. Za časa Bachovega vladanja so porabili vsa avstrijska sredstva za razne investicije na Ogrskem. Ko je naš cesar nastopil vlado, tedaj je vlada posvetila vso svojo skrb in pozornost laškim provincam. In šele, ko smo te izgubili, so spoznali vrednost ostalih dežel in kronovin. Toda delovanje nadvojvode Maksa, ki je posvetil vso svojo skrb in vse svoje moči pomorskemu razvoju Avstrije, je bilo prekratko. V takozvani ustavni dobi pa naše vlade vsled nacionalnih bojov niti časa niso imele, da bi se brigale za take oddaljene stvari, kakor je naše Primorje. In tako je pač razumevno, da so te dežele, ki imajo vse predpogoje za razvoj, postale zapuščene. Te dežele, ki imajo kar najbogatejše zaklade premoga in raznih rud, v katerih najlepše uspeva južno sadje, ki so vsled svoje geografske lege sposobne za trgovskopolitične centralne postaje, ki nudijo potujočemu občinstvu kar največ naravnih krasot in v katerih bi se mogla razna zdravilna morska kopališča razviti v svetovna zdravilišča, te dežele si kot deli velike države niso mogle same pomagati, niso si pa tudi mogle pridobiti državne podpore. V dobi prometa, ko so zvezali najskritejše kote našega kontinenta z železnicami, je ostala Dalmacija do danes brez železniške zveze z Avstrijo. Že to dejstvo samo na sebi je nerazumljivo in nehote se moramo vprašati, kako je to mogoče? In če pomislimo, da vvozijo vsako leto iz Italije za več milijonov produktov, katere pridelujejo v Istriji in Dalmaciji v isti in navadno v boljši kakovosti, se moramo še bolj čuditi temu žalostnemu dejstvu. Za kakšne številke se tu gre, razvidimo iz

tega, da izvažata Italija na leto sadja, zelenjave in južnega sadja za 200 milijonov lir, produkcija v svili in svilnatih tvarinah pa znaša 300 milijonov lir. Toda vse, kar Italija v tem oziru proizvaja, more Istria in Dalmacija mnogo boljše proizvajati. Naj navedemo le en slučaj: Med izvoznimi produkti igrajo maroni veliko ulogo. Najboljša marka tega produkta ima v Londonu, na svetovnem trgu naziv po avstrijskem mestu Lovranu, ki leži, kakor znano, pri Opatiji. To navajamo le kot dokaz, da usposobuje zemlja in pa podnebje naše Primorje, da producira vse najboljše, kar producira Italija. Nedostaje le prave in dobre organizacije, da se vzigne te zaklade. Če trdimo, da ničesar ne manjka za procvit teh dežel, tedaj hočemo s tem izresno naglašati, da ni le narava vsega pripravila, da napravi te dežele za najlepše, najbogatejše in najsrečnejše dele naše države — temveč da v teh deželah biva tudi narod, ki je priden, varčen, delaven in zmeren. Dalmatinci so vsled tega najboljši mornarji naše vojne marine. Toda revščina tega prebivalstva je kriva, da ne morejo izrabiti zemlje, katero jim je dala narava. Kajti za to je treba umetnih naprav, s pomočjo katerih bi se zemlja namakala. Denarja za take investicije pa ubogo primorsko ljudstvo nima.

Še le ko se je Ogrska v zadnjih desetletjih postavila v političnem in gospodarskem oziru na lastne noge in napravila reški pristan za ogrski emporij, je napočila za pozabljene dežele nova doba. Reka je povzročila, da se je avstrijsko Primorje vsled ustanovitve Opatije začelo nekoliko razvijati. Znano je, da je južna železnica začela to delo, toda če bi se Reka tako ne razvijala, bi bilo to delo brezuspešno. V Reki se je ustvarila tudi redna parobrodna zveza z dalmatinskimi pristani. Ustanovili so namreč malo parobrodno družbo, ogrsko-hrvaško, ki je dobila podporo od ogrske vlade za vožnjo v Dalmacijo. In na ta način so dobili ti zapuščeni in pozabljeni kraji majhno pomoč. Toda iz neznatnih začetkov se je to parobrodno društvo razvilo ravno vsled dalmatinskega prometa v velikansko podjetje. In že vsled tega edinega vzroka se ne smemo čuditi, če danes Ogrska naglašata svojo državno-pravno pravico do Dalmacije in če tudi večina dalmatinskega prebivalstva želi, da pride pod Štefanovo krono, vsaj tam dobe ono, kar jim avstrijska vlada noče dati.

Vidimo, da je bila že dvanajsta ura za Avstrijo, da popravi ono, kar je v zadnjih desetletjih zamudila — da popravi one grehe, s katerimi se je pregrešila nad Dalmacijo. In tako je avstrijska vlada napravila velik program, na podlagi katerega hoče pospeševati gospodarski pa tudi kulturni razvoj Dalmacije. Takih osnov in programov za gospodarsko povzdigo Dalmacije je avstrijska vlada že mnogo izdelala, toda niti enega ni začela izvajati. Pred kakimi desetimi leti je izšla predzadnja taka osnova, takozvana Zottijeva osnova, ki je bila tako popolno sestavljena, da tega suho in birokratsko sestavljenega programa z njo niti primerjati ne moremo. Toda realnih uspehov tudi ta osnova ni imela. In vsled tega ne da Dalmatincev za take ekonomske programe avstrijske vlade niti vinarja.

Preveriti bi pa mogla samo dela — toda teh ni. Vlada sicer pravi, da je proizvodnja te dunajske osnove zadržana, in da se ima izvršiti v desetih letih, toda vsakomur je znano, da ima tako obetanje ministrstva samo toliko časa vrednost, dokler je to ministrstvo na krmilu. Naj pade Beck, in to se lahko zgodi še pred volitvami, niso vse njegove obljube vredne počenega groša. In tudi če bi ta vlada ostala deset let na krmilu države, in če bi imela najboljše namere, da izvrši svoje velikodušne obljube — bi to ne imelo uspeha, ako parlament ne dovoli potrebnega denarja, ki je prvi in edini predpogoj, da se lepe obljube izpremene v dela. Toda stari parlament ni dovolil niti vinarja za te investicije — novi pa še ni izvoljen. Potrebno je torej, da bo izbran novi parlament, in potem bomo videli, koliko milijonov hoče ta parlament žrtvovati za Dalmacijo. Dovoljujemo pa si celo trditi, da ima ta vladin program svojo vrednost samo do volitev. Morda mu vlada ni namenila tako efemernega življenja, toda stvar dobi v realnem življenju popolnoma drugačno lice nego pa na zelenih mizah ministrskih.

Da bi ta vladin program, ki je zdaj toliko vreden kakor menica brez podpisa, kritikovali, se nam ne zdi vredno.

Toda vendar hočemo omeniti par točk tega programa. Za Dalmacijo je predvsem potrebno, da se ustvari pripravna prometna zveza teh dežel z Avstrijo in sicer na suhem in na morju. V poslednjem oziru je parlament, predno se je razšel, napravil prvi korak s tem, da je ustvaril zvezo dalmatinskih pristanov s Trstom. To je pa prvi in popolnoma nezadosten korak. Zveza Dalmacije s Trstom nikakor ne more tekrovati z zvezo Dalmacije z Reko. Tako konkurenci bi pač ustvarili, če bi se napravila zveza Dalmacije s tem ali onim pristanom v kvarnerskem zalivu. To hoče vlada po svojem programu tudi napraviti. Potrebno je pa, da se Dalmacijo z železnico zveže z Avstrijo in z Bosno in Hercegovino. Nadalje naj bi se zgradile železnice po Dalmaciji, da se s tem odprejo tudi notranji kraji dalmatinski prometu. Kar so napravili za druge kronovine, to morajo napraviti tudi za Dalmacijo in če so pri drugih železnicah vedno in povsod trdili, da so važne iz strateških ozirov, velja to tembolj o Primorju. V tem ima tudi najmanjša železnična proga strateški pomen... Večinoma dalmatinskega prebivalstva se vsled žalostnih razmer izseli ter vporablja svoje moči za obdelovanje južnoamerikanske zemlje, dočim domača zemlja zastoj išče delavne roke.

Na ta način je vprašanje železniške zveze z Avstrijo za Dalmacijo življenskega pomena. Toda žalibože ne more Avstrija dati Dalmaciji železniške zveze z mornarhijo, ker se Ogrska z njo ne more sporazumeti. In tako ne preostaja Dalmatincem pač ničesar drugega, nego da se obrnejo na ogrsko vlado. Vsaj je avstrijska vlada sama priznala, da je to edini način, da dobi Dalmacija železniško zvezo z Evropo...

Novi obrtni svet.

(Dopis iz obrtnih krogov.)

Kolikor moremo iz pripravljanih del sklepati, se bo obrtni svet prvič sešel meseca junija, torej sočasno z novoizvoljenim parlamentom. Ukaz, s katerim se ustanavlja obrtni svet, ni izšel istočasno z objavo novega obrtnega reda, kajti priprave še niso popolnoma končane. Ker pa stopi novi obrtni red še le šest mesecev po objavi v veljavo, tedaj bo naš novi obrtni parlament preje stopil v življenje, nego novi obrtni red v veljavo.

Obrtni stan sme z veseljem in zadoščenjem pozdravljati to novo inštitucijo. Še le zdaj je enakovreden z industrijo, poljedelstvom in delavstvom. Še le zdaj so priznali njegovo samostojnost. In zastopniki obrtnega stanu bodo od zdaj naprej stali kot posvetovalna in sklepajoča korporacija ob strani najvišje državne oblasti.

Obrtni svet bo, v kolikor so znane vladine namere, sestavljen kakor industrijski svet. Sestojal bo iz 68 članov, in sicer le iz obrtnikov, h katerim se prištevajo tudi trgovci. Polovico članov bodo volile obrtniške zveze, drugo polovico bo imenovala vlada. Predsednik bo trgovinski minister. Obrtni svet bo imel vsako leto po eno sejo na Dunaju. Vsi člani, ki nimajo že kot poslanci ali podobno dijet, bodo dobivali po 16 kron na dan in povrnili se jim bode vožnja.

Da se 68 članov primerno porazdeli na 17 kronovin in osem narodov, ni prav lahka naloga. Naše razmere so pač take, da bomo najbrže mi Slovani, špeciélno pa mi Slovenci pri tem prikrajšani. Vsled tega je naloga naših merodajnih krogov, da z vso silo delujejo na to, da tudi mi dobimo primerno zastopstvo v tej korporaciji.

Obrtne organizacije bodo volile 34 članov v ta svet. Za volitev opravičene bodo v prvi vrsti obrtne zveze, ki obsegajo navadno celo deželo, tuptam pa le okoliš trgovske zbornice.

Ker je pa naša slovenska obrtna organizacija precej žalostna, ker nedostaja povsod potrebne zavednosti — bo silno težko, da dobimo dobre zastopnike v ta svet. Vsled tega je sveta dolžnost naših obrtnikov, da se vendar enkrat zbude iz onega spanja, iz one mlačnosti, ter se začno zavedati dejstva, da eden sam dandanes prav ničesar ne premore. Vse se združuje. Poglejmo le veliko industrijo, kako pridno ustanavlja razne karteles, poglejmo delavce, kako se organizujejo — le obrtnik, ta tava sam. Dejstvo je, da imamo precej obrtnih zadrug. Toda da te zadruge v istini obstojajo, ne ve nihče. In zgodilo se je, da je prišlo pismo, naslovljeno na obrtno zadrugo, katerega niso vedeli kam oddati. Vsled tega pozivljamo naše obrtnike, da se začno vendar enkrat že nekoliko gibati, da začno tudi nekoliko moderno misliti, kajti če bodo zamudili pravo priliko, tedaj bodo pometli z njimi. Podajmo si roke in krepko na delo.

Fiasko avstrijske diplomacije.

Carinski boj s Srbijo, v katerega se je naša monarhija zapletla vsled nesrečne politike grofa Goluchovskega, se je skončil s popolno kapitulacijo avstrijske diplomacije pred malo srbsko državo. Predno pa ta žalostni konec razjasnimo, ozrmo se nekoliko v zgodovino tega carinskega konflikta. Srbska vlada je potrebovala denarja za vojne potrebščine. Takoj se je vnel med finančnimi silami živahen boj, kdo da napravi to kupčijo. Naši konkurentje so kmalu prišli vsled svoje spretnosti na površje. Toda vseeno je bila Srbija pripravljena dovoliti, da tudi Avstrija participira na posojilu in industrijskih dobavah in sicer za vsoto 26 milijonov, le topov ni hotela dobaviti iz Avstrije. Zdjaj je pa nastopil grof Goluchovski ter rekel: Najprvo topove — potem še le trgovinske pogodbe. Naglašati moramo, da so že preje stavili v srbskem zakonu o posojilu pogoj, da dovolitev posojila ne sme biti v nikaki zvezi z dobavami. Toda katera država bi bila tako velikodušna, da bi dala pod enakimi pogoji posojilo za dobave, iz katerih bi druga država črpala koristi. In ko so potem napravile francoske banke mastno kupčijo, je bilo seveda s tem tudi že odločeno, da bo francoska industrija dobavila vojne in druge industrijske potrebščine. Srbom je zadoščalo, da ta pogoj ni stal direktno v pogodbi — toda francoska diplomacija tega niti rabila ni, imela je finejša sredstva na razpolago. Francoske banke so dale posojilo le pod pogojem, če dovoli francoski finančni minister, da se kotira posojilo na pariški borzi. In ta je seveda zahteval, da se dobave izroče francoski industriji — še le potem je dovolil kotiranje. To se je tudi zgodilo. S tem odločnim korakom je bila Avstrija postavljena pred gotovo dejstvo. Vsled tega je posegla še po skrajnem sredstvu, da pokori Srbijo — začela je carinski boj. In zaman so prihajali srbski državniki na Dunaj ter se pogajali, ponujali, kar so mogli in smeli. Pomagala pa tudi ni izkušnja zadnjih desetletij, da namreč gospodarsko slabše razvite in majhne države lažje prenašajo posledice carinskega boja nego pa velike in industrično razvite, ker ravno manj izgube in v skrajnem slučaju same pojedjo svoje poljedelske pridelke — kar pa mi s svojimi topovi ne moremo storiti. Na prav oduren in zasmehljiv način so naši oficialni in napoloficialni listi pisali o Srbiji, ki si upa zoperstavljeti se velmoči kakor je Avstrija. Priznati moramo, da je prišlo srbsko poljedelstvo faktično v nekako stisko. Vendar pa ni bilo tako grozno, če vpoštevamo, da je bil srbski izvoz l. 1906 samo za 2 milijona frankov manjši nego v prejšnjem letu. Na drugi strani je dobila Srbija nova izvozna tržišča, privabila je tuji, zlasti angleški kapital za povzdigo domače agrarne industrije ter začela sklepati uvozne zveze z Nemčijo, Anglijo in Francijo — avstrijski industriji je pa zaprla pot v deželo. Sklenila je pa tudi trgovinske pogodbe z Nemčijo, Italijo, Francijo in Turčijo, ki dovoljujejo tem državam velike tarifne ugodnosti, dočim veljajo za Avstrijo visoki postavki avtonomnega carinskega tarifa.

Na ta način se je Srbija skoraj popolnoma emancipirala od Avstrije, dočim so v Avstriji vsled zatvor-

jenja srbske meje poskočile cene živeža, predvsem mesa do prav nevarne višine . . . Srbija je šla še dalje po svoji začrtani poti — in tako je avstrijska industrija izgubila tudi one dobave, katere je Srbija hotela izročiti Avstriji, namreč železniški material za zgradbo novih prog. To konsekvantno ignorovanje avstrijske industrije je izzvalo v avstrijskih industrialnih in trgovskih krogih tako razburjenje, da so nemški, notorično srbofobski listi, ki so grofa Goluchovskega navdušeno podpirali v njegovi brezmiselni balkanski politiki, začeli avstrijski diplomaciji praviti prav gorke resnice. V času, ko so nemški liberalni listi prišli do tega spoznanja, odšla je v Beograd avstrijska nota, v kateri odgovarja Avstrija na prejšnjo srbsko noto in izjavlja, da hoče začeti nova pogajanja na podlagi srbskih predlogov. Po teh je Srbija pripravljena Avstriji zasigurati toliko ugodnosti za njeno industrijo, kolikor ugodnosti zasu-gura Avstrija za srbski izvoz. Razumljivo je, da so srbski krogi sprejeli ta odgovor z velikim zadoščenjem, vsaj vendar naznanja zmago male srbske države nad avstrijsko velmočjo.

Realna politika.

Kakšno skrb imajo Nemci za nas Jugoslovane, se razvidi iz naslednjega članka »Grazer Tagblatt«:

»Dunajsko nemškonacionalno dijaštvo se je izreklo pred kratkim časom na nekem shodu zoper množenje tujzemskih dijakov na dunajski univerzi, posebno onih od vzhoda ter zahtevalo, da se to omeji. Ta akcija izvira vse hvale vredni nameri, varovati nemški značaj dunajske univerze pred vsako nevarnostjo. Vsekakor je veliko vprašanje, ali more tako mogočna in z nemškim kulturnim življenjem v tako ozki zvezi stoječa univerza, kakor je dunajska, vsled prisotnosti tujih dijakov le kar najmanj trpeti na svojem vkoreninjenem značaju. Mi ne verujemo temu. Nevarnost je pa, da nemškonacionalni dijaki s svojim lepim delovanjem popolnoma zgreše svoj cilj in zelo oškodujejo korist nemštva. Ni nam treba danes dokazovati, da je industrija glavna opora nemštva. Le industrija je mogla, kakor kažejo statistične študije prof. Rauchberga, zabraniti, da pomnoževanje prebivalstva slovanske narodnosti ni nazaj potisnilo nemštva, kajti nemška industrija je stotisoče slovanskih delavcev vsrkala in v najkrajšem času germanizovala. Če so mogli avstrijski Nemci pri volivni reformi kazati na velike davke, katere plačujejo, ter si na ta način zagotoviti veliko večje število mandatov, nego jim gre po njihovem številu, tedaj se imajo za to zahvaliti industriji. Vspevanje industrije je torej življensko vprašanje za avstrijsko nemštvo. Ravno zdaj se bije v naših najnaravnějšíh odjemalnih pokrajinah, v balkanskih državah, hud boj med avstrijsko industrijo in našimi mogočnimi konkurenti Nemčijo, Anglijo in Italijo. Če izpodrinejo naše industrijo iz balkanskih trgov, bi bilo to za vso našo narodno gospodarstvo katastrofa, tembolj, ker moramo že zdaj računati s tem, da izgubimo ogrski trg. Eno glavnih sredstev, katerih se naši konkurentje poslužujejo, da bi nas izpodrinili, je, da privabijo mlade ljudi iz onih krajev ter jim olajšajo študovanje na vse-

učiliščih dotičnih dežel. Vsaj je popolnoma jasno, da ohranijo ti dijaki državi in pa narodu, pri katerih so si na njihovih vzgojevališčih pridobili del časovne kulture, gotovo hvaležnost. Pride do mnogoštevilnih osebnih stikov. Ti mladi ljudje, ki so mnogokrat iz bogatih in zelo vplivnih krogov, naročajo tudi po svoji vrnitvi v domovino iz njim simpatične dežele in provzročajo na ta način, da pride do eksportnega občevanja. Znano nam je več slučajev, da so mladi ljude iz balkanskih dežel, ki so izštudirali na naših ali nemških vseučiliščih, potem zavzemali v svoji domovini vplivna mesta v ministerstvih, industriji, bankah. Najboljše moči so prišle iz narodno-gospodarskih seminarjev in tehničnih laboratorijev nemških vseučilišč. Bila bi torej velika napaka, če bi avstrija zavrgla to priliko, da utrdi svoj vpliv na balkanu. Vsaj uživamo že itak vsled napak naše diplomacije le majhne simpatije in te se najbrže ne bodo zvečale, če se bo z dijaki iz balkanskih dežel ravnalo na naših vseučiliščih, kamor hite željni vede, sovražno in razžaljivo. Nasprotno, moralo bi se z vsemi silami na to delati, da se napravi na Dunaju kulturno središče za vso južnovzhodno Evropo in da se pospešuje dotok dijakov, ki so namenjeni, da postanejo pionirji našega vpliva na Balkanu«.

Gospodarske razmere na Japonskem.

Za časa vojne miruje vse javno življenje. Razvoj narodnega gospodarstva takorekoč zastane. In še le ko se poleže bojni krik, se začne zopet vse gibati in sicer navadno z večjo energijo, z večjo silo nego pred vojsko. Prav tako je bilo tudi na Japonskem. Ko je bil mir z Rusi sklenjen, začeli so razni ministri in finančni ženjiji navduševati v svojih oficielnih govorih japonsko ljudstvo, da se naj poprime industrije in pa eksporta. In kmalu se je japonskega ljudstva v tem oziru polastila prava manija. Niti ruske vojne odškodnine ni bilo treba, da se je začela divja špekulacija. Razven zmagoslavnega navdušenja, ki je Japoncem pozdignil pogum za razna podjetja, so bili še razni drugi momenti, ki so pospeševali to gibanje. Glavni moment je bil pač ta, da so Japonci za časa vojske zelo lahko dobivali potrebni denar z Angleškega, iz Amerike, pozneje tudi iz Nemčije, Belgije i. t. d. Naravna posledica tega bi pač morala biti, da zmagovalno končana vojska povzdigne kredit Japonskega. Kmalu nato je sledilo podržavljenje skoraj vseh železnic, in sicer iz vojaških ozirov. S tem je finančni svet izgubil zelo važen objekt. Konečno so sprejeli še zakon, kateri mestom, rudnikom in industrielnim podjetjem olajšuje, da si poiščejo v tujini potrebne kapitala. Za posredovanje te kupčije in akcije je vlada ustanovila posebno industrielnio banko, takozvano Kogyo Ginko. Če vpoštevamo še način, kako Japonci vplačavajo delniški kapital, in navado, da že v prvem letu plačujejo dividendo, čeprav še niso prav dobro začeli z obratom, spoznamo, s kakšno lahkomiselnostjo se je ljudstvo, in sicer tudi manj imovito, udalo špekulaciji. In tako smo skoraj sleherni dan čitali, da je ta ali ona družba zvišala svoj delniški kapital. To so kar

leteli milijoni in zopet milijoni. In vsak miren opazovalec je moral izprevideti, da to ni zdrav razvoj. Zdaj so pa Japonci že sami začeli pomišljati, posebno odkar so začeli angleški finančniki bolj skopo nastopati napram njim. Nek dobro informovan japonski list je že koncem novembra sestavil prav poučne podatke. Iz teh se razvidi, da so od meseca julija 1905, torej komaj v 1½ letu, ustanovili 1873 novih družb z nominalno glavnico 278·91 milijoni jeni. Vplačali so pa od tega kapitala le 96 milijonov jenov. Večji del odpade na mesti Tokio in Osaka. V Tokiu so ustanovili 254 novih družb s skupno delniško glavnico 205 milijonov (vplačanih je bilo le 56 milijonov), v Osaki pa 193 družb s 16 milijoni (vplačanih 7 milijonov). V tem je pa kapital južnomanžurske železnice, Dalnij-Changchu, le v toliko všteti, v kolikor se tiče privatnih deležev, torej polovica; sto milijonov, katere je prevzela vlada, pa ni všteti. Ravnotako tudi ni všteta nova »Angleško-Japonska banka«, ker deleži Japoncev niso natančno znani. Nadalje navaja list tudi ona podjetja, katera mislijo še le ustanoviti ali katerih akcije so ravno izdali i. t. d. Tu nam našteje zopet 260 družb s skupnim kapitalom 497·59 milijonov.

Te družbe so najrazličnejše vrste. Velik del kapitala so vporabili za električna podjetja — teh je namreč 93 s kapitalom 210·98 milijoni. Svoj akcijski kapital je zvišalo 265 družb in sicer za 94·28 milijonov jenov, od teh se je vplačalo 41·79 milijonov, 62 družb še le namerava svoj akcijski kapital zvišati za približno 38 milijonov, dočim si je 19 družb izposodilo v investicijske svrhe 33 milijonov kron. Če vse to seštejemo, tedaj dobimo lepo vsoto 1002·44 milijonov jenov, od katerih so seveda še le 170 milijonov, torej šesti del vplačali. Kako divje se je špekuliralo, pač najboljšje dokazuje emisija akcij južnomanžurske železnice. Vlada je namreč kupila polovico vseh akcij za 100 milijonov, dočim so drugo polovico prodali privatnikom, in sicer po pravilih edinole Japoncem in Kinezom. Kinezi sicer niso šli na lim, Japonci so pa tisočkrat prepisali akcije. Da pride po taki divji in brezmiselni špekulaciji do poloma, je skoraj gotovo. In v kupčijskih krogih tokijskih že kar javno o tem govore. Le o terminu se ti proroki še niso zedinili. Značilno je, da je pred nedavnim časom baron Shibusawa, največji japonski finančnik, povedal svoje mnenje o splošnem gospodarskem stanju. Rekel je pa edinole, da sam ne ve, če sedanja situacija opravičuje pesimistično ali optimistično naziranje.

Vsi ti pojavi kažejo, da bomo skoraj gotovo v najkrajšem času slišali o gospodarskem polomu na Japonskem, ki bo pa morda hujše nego izgubljena vojska.

Raznoterosti.

Tovarna za kemikalije v Mostah pri Ljubljani bo do jeseni dodelana. Tristo do štiristo delavcev bo dobilo dela v tem novem podjetju.

Zveza kranjskih mlinarjev. V Ljubljani se je ustanovila zveza kranjskih mlinarjev ter je vlada toza-

devna pravila že potrdila. O tej zvezi prinesemo v prihodnji številki daljše poročilo.

Poštna avtomobilna vožnja med Krškim in Novim mestom. Nedavno so bila o tej avtomobilni vožnji pri okrajnem glavarstvu v Krškem posvetovanja med zastopnikom poštne direkcije tržaške, gosp. dr. Slejkom in občinskimi svetniki iz Krškega, Kostanjevice in St. Jerneja. Vse občine so se izjavile za vpeljavo avtomobilov, vendar se niso obvezale, da bi dale garancijo za dovolj prometa. Stvar se bo razvijala pisnim potom. Ako se uvede avtomobilna vožnja, bo poštna uprava dala tri avtomobile po 20.000 K. Prostora bo na njih za 20 oseb. Vsak dan se odpeljeta istočasno po dva voza iz Novega mesta in Krškega, tako da se bosta srečala približno v Kostanjevici. Za vsak kilometer se bo plačevalo po 6 vinarjev, torej za celo vožnjo od Krškega do Novega mesta 2 K 40 vinarjev.

Napredek Trsta v železniškem prometu leta 1906. Zanimivi so podatki, ki jih prinaša »Eisenbahnblatt« o železniškem prometu mesta Trst v letu 1906. V primeri z l. 1905 je bil promet lanskega leta uprav izdaten, kar je nedvomno pripisati otvoritvi nove železniške proge čez Ture in Karavanke. Celokupni železniški promet našega primorskega emporija je znašal l. 1906 nič manj nego 20,903.890 kvintalov proti 19,242.831 kvint. leta 1905. To da prometnega prirastka 1,500.000 kvint. — Ta prirastek je pripisati na račun znatno povečanega dovoza po železnici, dočim je izvoz iz Trsta primerno majhen. — Dopeljalo se je po železnici l. 1906: 11,991.855 q proti 9,780.646 q leta 1905, a odpeljalo iz Trsta se je 8,910.055 q, železa 165.745 q, piva 108.913 q, surovega in obdelanega kamenja 233.202 q, opeke 52.641 q, peska 67.362 q, cementa 65.701 q, mineralne prsti 60.329 q, mineralnega olja (petroleja) 50.247 q, papirja 38.740 q, premoga 21.219 q, lesenega oglja 15.854 q, stekla in steklarine 21.687 q, alkoholnih pijač 20.103 q i. t. d. Ponajveč robe se je dovozilo seveda še vedno po južni železnici, a znaten del blaga se je dovozil po novi t. j. bohinjski železnici. — Po isterski je došlo največ — kamenja.

Zveza hrvatskih obrtnikov. Dne 7. aprila se vrši v Zagrebu shod obrtnikov iz cele Hrvatske v svrhu ustanovitve »Zveza hrvatskih obrtnikov«. Veseliti se moramo tega pojava — obenem si moramo pa vzeti to stanovsko zavednost hrvatskih obrtnikov kot vzgled. Pri nas so v tem oziru razmere še zelo žalostne, obrtniki nimajo pravega zaupanja drug v drugega. In to je glavni vzrok, da je pri nas obrtni stan edini stan, ki še ni organizovan.

Deželna zveza trgovcev v Hrvatski in Slavoniji. Vlada je po enoletnem zavlačevanju končno bila primorana, potrditi to društvo, katero bo kar največje važnosti za razvoj trgovine. Ako se pomisli, da je trgovina v teh dveh deželah danes že skoro izključno v tujih, osobito nemško-židovskih rokah, moramo z veseljem pozdraviti ustanovitev te trgovske zveze.

Nova brzovozna proga v Dalmacijo. Z 8. marcem je vpeljal avstrijski Lloyd v zmyslu pogodb z vlado nov brzovozen promet z Dalmacijo. Od zdaj naprej bo brzoparnik »Grof Wurmbrand« odšel iz Trsta dvakrat na teden, in sicer vsak ponedeljek in četrtek. V ponedeljkih bo vozil do Dubrovnika, v četrtek do Kotora.

Železniška zveza z Dalmacijo. V Ogrski gospodski zbornici je državni tajnik Szterenyi naznanil, da misli ogrska vlada na železniško zvezo med Hrvaškim in Dalmacijo. Najbrže pojde ta železnica od Knina skozi Hrvaško čez Gračac, Gospić, Otočac do Ogulina na reško progo ogrskih državnih železnic. Druga proga bi šla vzhodno od Knina čez Gračac ob bosenski meji

do Bihača in postaje reške proge Tunj. Ogrska vlada je pridobila že nek konzorcij, ki bo v petih letih začel z zgradbo te železnice. Toda zgradba je še odvisna od avstrijske vlade, od katere zahteva ogrska vlada, da uredi prej neko železniško vprašanje. Če bi se zgradila označena proga, bi se morala podaljšati tudi naša dolenjska železnica. Na ta način bi dobila naša Dolenjska kar najboljšo zvezo proti jugu. Pa tudi Ljubljana bi zelo mnogo pridobila.

Nove češke banke. V Pragi se snuje nova »Trgovinska banka«, Razven tega pa še takozvana »Češka banka«. Na čelu cele akcije stoji bivši primator mesta Prage dr. Vlad. Srb. Češka banka ima že vladno dovoljenje in začne s subskripcijo v najkrajšem času. Ta banka bo delovala v prvi vrsti v prosep srednje industrije, najbrže predvsem za tekstilno industrijo. Delniška glavica bo znašala 2 milijona kron.

Filialka osrednje banke čeških hranilnic v Trstu ima že svoj lokal in sicer na Piazza del Ponteroso, torej v kupčijskem središču.

Živnostenska banka ustanovi hipotečni oddelek in bo izdavalala tudi zastavne liste. Obenem zviša svoj akcijski kapital. Za ravnatelja novega hipotečnega oddelka je imenovan dr. Jaroslav Preiss, urednik »Nar. listov«.

Terminska kupčija s kavo v Trstu. Gospodje Arnstein, Nauen, Tschorsch in Lüders so prosili za dovoljenje, da ustanove akcijsko družbo pod firmo: »Likvidacijska blagajna za kavo v Trstu«. Akcijski kapital je določen na 1 milijon kron, ena akcija na 400 kron. Namen novega podjetja je, da bi preskrboval terminsko kupčijo s kavo v Trstu. Vlada je zadovoljna, da se ta kupčija uvede. Trgovinska zbornica v Trstu je že dalj časa nato delovala, da bi se kupčija s kavo v Levanto, ki je zdaj koncentrirana v Hamburgu, prenesla v Trst. To bi bilo velikega pomena za tržaško trgovino.

Deželni obrtniški svet ustanove na Moravskem. To je v Avstriji prva dežela, ki ima tak svet.

Kako nazaduje avstrijski izvoz sladkorja v balkanske države. Pred nekoliko leti so sezidali v Rumuniji več tovarnen za sladkor. Naravna posledica tega je bila, da so avstrijske tovarne prenehale vvažati sladkor v to državo. Enak proces se hoče zdaj menda zgoditi v Srbiji in Bulgariji. V Srbijo se že letos skoraj ničesar ne izvažajo. To ni le posledica tega, ker nimamo s Srbijo trgovinske pogodbe, temveč glavni vzrok tega je, ker se je srbska produkcija sladkorja vsled visoke varstvene carine 40 frankov tako zelo razvila, da pride Srbija tudi za slučaj, da se sklene trgovinska pogodba, le za nekatere vrste v poštev. V Bulgariji znaša konzum sladkorja približno 160.000 met. centov. Tovarna v Sofiji producira približno 40.000 met. centov. Ostale 120.000 met. centov so do zdaj vvažali iz Avstrije. Ker so pa carino zvišali na 52 frankov, ustanovili so dve novi tovarni v Filipoplu in Orehovici. Te dve tovarni začeti sicer še le v kampanji 1908/09 delati. Tedaj bo pa Bulgarija v svojih treh tovarnah producirala toliko, kolikor potrebuje.

Srbsko izvozno društvo v Pirotu na bolgarski meji obstoja že nekaj let. To društvo trguje predvsem z Bolgarijo in Turčijo ter izvažajo sir, maslo, žito, ovce, kože in drugo. V preteklem letu je izvozilo to društvo blaga v vrednosti 1,200.000 dinarjev. Da se ustvarijo nove trgovske zveze, je poslalo to društvo dva svoja člana v Turčijo, da prouče ondotne trgovske razmere in stopijo v dotiko s trgovci, ki potrebujejo navedene predmete.

Nova tovarna za steklo v Srbiji. Neki srbski konzorcij pod vodstvom Dušana Jankovića hoče ustanoviti tovarno za izdelovanje steklenih stvari. Temeljna glavica bo znašala 500.000 frankov. Razven tega se

je pa ustanovil še drug konzorcij belgradskih engrosistov. Na čelu tega konzorcija stoji Milivoje Popović. Če bo skupščina dovolila koncesijo obema, je še vprašanje.

Nov trgovski list. V Nikšiću v Črnogori je začel izhajati »Trgovački List« pod uredništvom Milana Malenice. List izhaja enkrat na mesec.

Anketa o trgovskem šolstvu. Trgovska in obrtna zbornica na Dunaju priredi v teku tega meseca anketo o trgovskem šolstvu. Pri tej se bo tudi govorilo o ustanovitvi visoke trgovske šole na Dunaju. V zadevi visoke trgovske šole se ne bo vprašalo le zastopnikov nižjih in višjih trgov. šol in učiteljev na trgovskih šolah, temveč tudi zastopnike dunajskih vseučilišč. Druga vrsta vprašanj bodo predložili zastopnikom trgovskih in industrijskih korporacij.

Tovarna za konzerve v Srbiji. Angleško-srbska družba, takozvana Anglo-Servian Trading Company Limited hoče ustanoviti v Paračinu moderno tovarno za izdelovanje mesnih konzerv. Vlada je skupščini že predložila tozadevno zakonsko predlogo. Družba hoče sezidati moderno klavnico, potem tovarne za izdelovanje ledu, mila in drugih postranskih produktov, razven tega hoče napraviti še mlin. Vlada je dovolila carine prost uvoz za vse potrebne stroje in stavbni material. Potrebno sol dobavlja država za polovično skupno ceno, premog pa za ceno, kakor velja državo samo, nadalje ima tovarna 25 odstotkov popusta pri železniški tarifi. Država da tovarni tudi 5 hektarjev državnega zemljišča, potrebni stavbni les iz državnih gozdov in pa kamnje iz državnih kamnolomov. Družba se je zavezala, da bo zbrala najmanj 1,500.000 dinarjev temeljne glavice, da bo klavnico v dveh, ostale tovarne pa v treh letih sezidala in da bo letno najmanj 12.000 prašičev zaklala. S tem podjetjem se bo zelo koristilo srbski živinoreji, ker ta potem ne bo odkazana na izvoz.

Italijanska banka v Carigradu. Italijani vedno bolj in bolj razpenjajo svoje mreže čez Balkan. V Črnogori in v Srbiji so si pridobili že precejšen upliv, posebno na gospodarskem polju. In ravno zdaj se je uresničila stara želja Italijanov. Ustanovili so italijansko banko za Turčijo »Società Commerciale d'Oriente«, ki bo imela svoj sedež v Benetkah, filialko pa v Carigradu. Sčasoma upajo to banko zelo razširiti ter napraviti še več drugih filialk. Banka bo preskrbovala inkasovanje za laški import in eksport, udeleževala se bo pa tudi turških posojil, kakor tudi gospodarskih in industrijskih podjetij.

Izvozna trgovina v Ameriki. — Iz Washingtona poročajo, da se je l. 1906 izvozilo iz Zjedinjenih držav v inozemstvo za 2.858,240.000 K tovarniškega blaga. Od tega se je poslalo v Evropo 1.562,975,023·12 K, v Canado 1.683,673.408·96 K, v Azijo 398,410.056·46 K, v Južno Ameriko 319,051.373·76 K, v Avstralijo na pacifična otočja 146,289.066·72 K, v Afriko 63,924.440·48 K.

Kdaj stopi v veljavo nova obrtna novela? Obrtna novela je bila sankcionirana in razglašena dne 16. februarja 1907. Novela stopi v veljavo dne 16. avgusta 1907 — le določilo o obligatnih izkušnjah učenec stopi v veljavo še le čez leto dnij. Kar se tiče dokaza sposobnosti v trgovini, zavzemajo izjemno stališče kronovini Galicija in Bukovina. Trgovinski minister bo določil, kdaj stopijo v veljavo za te dve deželi določila o dokazu sposobnosti. Na dokaz sposobnosti je zdaj vezana cela vrsta obrtov, kakor podobarji, barvarji, izdelovalci umetnih cvetlic, konjski mesarji, mlinarji i. t. d. Termin 16. avgust 1907 velja tudi za trgovce s čevlji, moškimi, ženskimi in otroškimi oblekami. Vsi konfekcionarji, ki so začeli svoj obrt po 1. januariju 1907, nimajo pravice jemati mero, od 16. avgu.

sta 1907 pa sploh nimajo konfekcionarji pravice za popravljanje.

Insolvence leta 1906. Dunajsko društvo upnikov konstatira v svojem letnem poročilu, da ugodna konjunktura v industriji l. 1906 ni ostala brez učinkov na insolvence. Število insolventov se je zmanjšalo. Društvo se je bavilo v preteklem letu s 951 insolventami v skupni vsoti 11 milijonov kron, dočim je bilo v prejšnjem letu 1105 insolventov v skupnem znesku 136 milijonov kron. Tudi so dosegli višjo kvoto. Pri poravnavi je znašala kvota 53,3 odstotkov (izvensodno) a 41,4 odstotkov v konkurzu. Če je bil pa konkurs izveden, je znašala kvota povprečno 17,4 odstotkov. In četudi so bile te kvote višje nego v prejšnjem letu, vendar vidimo, da je neobhodno potrebna reforma konkurznega zakonodajstva. Kot glavni vzrok velikega števila insolventov navaja poročilo to, da ustanavljajo nove trgovine in nova podjetja ljudje, ki nimajo dovolj sredstev in inteligence. In priporoča končno več pesimizma napram prevelikemu optimizmu trgovskih potnikov, s katerim gledajo ti na ustanavljanje novih podjetij.

Združenje črnogorskih trgovcev. Na Cetinju nameravajo prirediti shod trgovcev, na katerem se bodo posvetovali o trgovskih razmerah na Črni gori. Ob tej priliki nameravajo osnovati tudi novo trgovsko društvo, ki naj povzdigne trgovino v Črni gori.

Zvišanje obrestne mere. Banka v Amsterdamu je zvišala obrestno mero od 5 na 6 odstotkov. To dejstvo je zelo zanimivo, kajti holandska banka je sukcesivno v teku nekaterih mesecev zvišala diskont od 2½ na 6 odstotkov. Govori se, da hoče tudi angleška banka, ki je še le proti koncu meseca januarja znižala obrestno mero od šest na pet odstotkov, zvišati obrestno mero. To bi skoraj gotovo tudi vplivalo na Berlin in na našo monarhijo. Čeprav je vladala v Londonu šestodstotna, v Berlinu pa celo sedemodstotna obrestna mera, je vendar avstro-ogrška banka vzdržala štiriinpolodstotno obrestno mero. Predvsem bodo torej odločevale mednarodne denarne razmere, v prvi vrsti pa angleška banka. Vprašanje obrestne mere je prišlo vsekako zopet do krize in obvladuje v vseh deželah gospodarski razvoj.

Avtomat za rekomandovanje pismem. Dne 26. februarja so na Dunaji v navzočnosti trgovskega ministra dr. Fořta in drugih visokih uradnikov poskušali avtomat za priporočena pisma, ki nadomeščajo vsako silo uradniško in katere so že z uspehom uvedli na Ogrskem in Francoskem. Patent je lastnina francoskih inženjerjev Sodora in Buicy. Minister dr. Fořt je ukazal, da se naj avtomat za poskušnjo uvede na Dunaju.

Mednarodni shod za socialne in gospodarske vede se vrši letos od 16. do 21. septembra v Bordéauxu. V komiteju so: za Avstro-Ogrsko redaktor »Pester Lloyd« A. de Deutsch, dr. Dorn z Dunaja, znani statistik dr. Inama-Sternegg, profesorji dr. Landesberger in dr. Philoppovich. Torej ne enega Slovana!

Posebnosti v svetovnih trgovskih zavodih. V trgovskem zavodu Wanamkrova v Novem Jorku vrši se vsak dan koncert, pri katerem se igrajo cerkvene skladbe. Pri koncertu sodelujejo najboljše sile. V tem zavodu je tudi razstava slik, ki se nanašajo na francosko revolucijo. To atrakcijo uporabljajo posebno pred božičnimi prazniki, ko je velik naval ljudstva in ko se gre za to, da bi se ljudje zabavali in ne odhajali, če se jim takoj ne postreže. — Trgovski zavod A. Wertheim v Berlinu je ustanovil bančni oddelek za svoje odjemalce. Ta oddelek ne bo podpiral špekulacije, kajti borzne transakcije bo proizvajal le, če se plača v gotovini.

Moderna trgovina in pošta. Moderna trgovina se je povzpela na stališče, na katerem se nahaja, s pomočjo pošte. Pošta ji je pomagala, da je premostila

in premagala dve največji težavi — čas in prostor. Organizacija svetovnega poštnega društva, katerega so ustanovili leta 1874 in ki obsega danes dežele, v katerih biva 1334 milijonov ljudi, je omogočila trgovini, da je razvila vse potrebno delovanje. Mednarodno delovanje časnikov podaja trgovcu popolno sliko svetovnega trga. Če se vidi, česar je tu ali tam treba, tedaj ponudi s pomočjo pisma ali dopisnice, v nujnih slučajih s pomočjo telegrafa ali telefona svoje blago, oziroma pošlje vzorce oferovanega blaga. Na enak način naročajo odjemalci. Najvažnejše kupčijske papirje (bilance, zavarovalne pogodbe, varante i. t. d.) pošiljajo tudi s pošto v obliki trgovskih papirjev. Proizvajanje kupčijskih pogodb preskrbuje pošta s pomočjo denarnih dopisov, poštnih nakaznic in povzetij. Lenega dolžnika opominja s poštnim nalogom. V nekaterih državah preskrbuje pošta celo protestovanje menic. Na ta način je postala pošta generalni polnomočnik trgovskega sveta. In če dobi enkrat svetovna pošta v roke tudi mednarodno občevanje s čeki, tedaj postane pošta prva svetovna banka in mednarodna odračunjevalna pisarna v Bernu bo fungirala kot svetovni kliringovi zavod v najširšem pomenu besede. Iz tega izprevidimo, da je razvoj svetovne trgovine odvisen od razvoja notranjega in mednarodnega poštarstva.

Koliko vina se pridelava na svetu? V Franciji se pridelava na leto povprečno 48.000.000 hektolitrov. V Italiji so pridelali v minolem letu 32,5 milijona hl. V Španiji 17.000.000, v Rumuniji 4.650.000, v Algiru 3.900.000, v Avstriji 3.100.000, na Ogrskem 2.800.000, na Nemškem 2.150.000, na Turškem 1.700.000 hektolitrov.

Nedeljski počitek pri poštah. Pri poštah poskušajo vedno bolj razširiti nedeljski počitek. Tako so od 1. marca t. l. naprej opustili dostavo denarnih pisem in pa denarja, ki se ima izplačevati k poštnim nakaznicam in k nakazilom poštno-hranilničnega urada. Seveda velja ta omejitev za denarno dostavljanje le za one kraje, kjer imajo posebne sele za raznašanje denarja. Tam pa, kjer hodijo stranke same po denar na pošto, ostanejo stvari pri starem — t. j. stranke bodo smele hoditi po denar in denarna pisma od 9. do 12. ure dopoldne.

Morala konzumentov. Kdor kupuje, mora pri tem izpolnjevati naloge socialne politike. Pred nedavnim časom je bila o tem poučna debata v berlinskem ženskem klubu. V teoriji je baje kupujoče občinstvo vsegamogočno — v praksi je pa to drugače. Tedaj je precej egoistično in tudi brezobzirno. Posebno ženske kupujejo rade zelo ceno, in tudi če morejo izračunati, da more biti blago le tedaj ceno, če se delavce slabo plača. Imamo sicer mnogo dobrih delodajalcev in gospodarjev, toda ti so mnogokrat brez moči napram občinstvu, ki hoče kar najcenejše kupovati. In v tem oziru se morajo razmere izboljšati. Žene kot konzumentke naj kupujejo le v onih trgovinah, kjer se z delavnimi člani dobro postopa. Majhnemu obrtniku ali trgovcu se pomaga tudi s tem, da se mu vedno v gotovini plačuje. Sploh se mora socialna vest konzumentov vzbuditi in zostriti. Toliko debata.

Da ugodimo vsem željam naših čitateljev, smo se odločili, da začnemo s prihodnjo številko z »vprašanji in odgovori«. V tem oddelku bomo podajali našim čitateljem pravne, pa tudi po možnosti strokovne nasvete. Če želi torej ta ali oni naš naročnik sveta, naj napiše to v zaprtem pismu, katerega naj naslovi na uredništvo našega lista. Seveda velja to le za naročnike.